

Україна і Німеччина

збірник наукових праць

Випуск 2

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСІБНИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКІЙ МОВИ У ВНЗ

This article investigates the problem of using up-to-date computer and communication technologies in the context of educational system informatization and computerization, determines peculiarities of using electronic manuals and educational complexes in the process of teaching German in the higher education system.

Keywords: education system informatization and computerization, computer and communication technologies, electronic manuals, teaching German.

Сучасна освітня ситуація в Україні пов'язана з деякими загальносвітовими тенденціями, а саме:

– швидким розвитком сучасних комп'ютерних технологій і розширенням сфери їх використання в освітньому просторі як шкілярів, так і дорослих;

– насиченням освітніх закладів технічними засобами, що забезпечують реалізацію інформаційних процесів збереження, передавання і обробки інформації в новому цифровому форматі;

– використанням ресурсів глобальної інформаційної мережі Інтернет у навчальному процесі тощо.

Серед чинників впливу на розвиток сучасної вищої освіти в Україні (наприклад, масовість вищої освіти, глобалізаційні процеси, що утворюють нове освітянське середовище, тощо) важливим є інформаційний. З цього приводу слушно пише М. Ф. Степко: «...інформаційне суспільство не розвиватиметься, якщо вже тепер не формуватимуться кадри професіоналів, здатних не просто розробляти й використовувати високі технології, а робити прориви до надвисоких технологій» [4, с. 75-81].

Вироблення в майбутніх фахівців таких рис, які відповідали б вимогам реальної інноваційної практики, в тому числі грамотне використання інформаційних потоків і участь у формуванні організаційного знання, – один із напрямків оптимізації особистісного та організаційного розвитку. Вважаємо, як і деякі дослідники цієї про-

блеми (наприклад, Т. М. Гуріна, О. В. Матвієнко, Є. Г. Михалкіна, П. Є. Овсянкін, О. М. Пехота, А. Є. Поличка, М. Г. Соболева, М. Ф. Степко та ін.), що саме тому в освітніх закладах необхідно приділяти увагу використанню комп'ютерних та інформаційних технологій у викладанні широкого спектру навчальних дисциплін, організації доступу до комп'ютерних мереж.

Мета статті – визначити особливості використання сучасних електронних посібників у процесі навчання німецькій мові у вищій школі.

Використання в навчальному процесі сучасних технічних пристроїв (персональних комп'ютерів, теле-, відео- і цифрової апаратури, різних пристроїв для перетворення інформації) та інформаційно-комунікаційних технологій призводить до нового розуміння дидактичного процесу, його аналізу, встановленню нових принципів навчання (наприклад, принципу індивідуальної доступності, принципу комунікації тощо). Так, принцип доступності за традиційного навчання реалізується з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей школярів, за комп'ютерного навчання «відбувається перехід від принципу всезагальної доступності (для певної вікової групи учнів або для певного усередненого учня даного віку) до принципу індивідуальної доступності <...>. Отже, доступність комп'ютерного навчання відіграє роль фільтра змісту, світлофора процесу навчання, що в кінцевому результаті забезпечує досягнення мети навчання учнями з різною початковою підготовкою» [1, с. 128].

Сучасну школу, в тому числі й вищу, спрямовано, передусім, на максимальний розвиток здібностей людини до самореалізації. А це можливо лише за умови створення необхідної організаційної та правової основи для доступу до різних джерел інформації, формування і розвитку в особистості здібностей, пов'язаних з її пошуком, обробкою, сприйняттям, розумінням, використанням, тобто з інформаційною компетентністю. Людина, що не володіє інформаційними технологіями, утрачає один із адаптаційних механізмів у соціумі, який динамічно розвивається. Інформаційні засоби і технології є начебто інформаційними органами, «продовженнями» людини (М. Маклюєн). Процес інформатизації освіти полягає, з одного бо-

ку, у підвищенні ефективності навчання завдяки розширенню обсягів інформації та вдосконаленню методів її застосування, а з другого – в створенні умов, які допомогли б користувачам застосовувати інформаційні технології в особистій професійній діяльності в навчально-виховному процесі.

Основні цілі інформатизації та комп'ютеризації освіти – підготувати учнів до життя в інформатизованому суспільстві, тобто суспільстві, де питомої ваги набувають різні види діяльності з обробки інформації й провідне місце в усіх царинах діяльності належить інформаційним технологіям; підвищити ефективність навчання шляхом упровадження засобів інформатизації. А. Ф. Верлань і Н. Т. Тверезовська підкреслюють: «Сучасні технології охоплюють діапазон використання комп'ютера в навчанні від інструктора до помічника, зокрема інформаційні – програмоване та інтелектуальне навчання, експертні системи, гіпертекст, мультимедіа, мікросвіти, імітаційне навчання, демонстрації тощо» [2, с. 126]. Ці окремі методики застосовуються залежно від навчальної мети (проаналізувати і оцінити знання учня, зрозуміти його тощо), ситуації та дидактичних принципів.

Слід зазначити, що сьогодні існує достатній вибір спеціально створених навчальних курсів на відеокасетах, компакт-дисках з німецької мови. Наприклад, автентичні німецькі посібники («Planet», «Deutsch als Fremdsprache»), а також створені в Росії (Н. Снегирьова, 2005; П. Тагиль, 2008 [3; 5]) та Україні («Passwort Deutsch», 2007 [10]). Підкреслимо, останнє видання – це перша спроба спільної діяльності України та Німеччини в освітянській царині.

«Passwort Deutsch» – це комплекс лексичних тем з тренувальними вправами лексико-граматичного характеру, спрямованими на набуття навичок правильного використання мовних категорій, на формування мовленнєвих навичок, на збагачення словникового запасу. Електронний посібник містить аудіотексти із завданнями до них, робочий зошит для складання словника нової лексики. Також матеріали «Passwort Deutsch» можуть допомогти у розробці питань до самостійної роботи студентів, у підготовці проектів за темами:

«Свята», «Відомі місця Німеччини», «Сучасний Берлін», «Екологія», «Виставки», «Природа Північної Німеччини» тощо.

На заняттях з «Практичного курсу німецької мови» на I курсі (1 семестр) доцільно використовувати відеокурс «Planet» [11] (Hueber Verlag, 2004, 2005, 2006, 2007) для повторення шкільної програми (Теми: «Хобі», «Спорт», «Мій робочий день», «Школа» тощо). Позитивними якостями цього курсу є те, що країнознавча інформація вводиться в заняття в ігровій, цікавій формі, розглядаються повсякденні життєві ситуації, в які щодня попадають люди. Вправи можна виконувати в будь-якій послідовності, тема сюжету обирається залежно від теми заняття. Сюжет триває 5-7 хвилин. До кожної теми є вправи: питання до сюжету (на розуміння його змісту, на пояснення лексичного значення слова, на складання питань до тексту або його плану тощо). Завдання спрямовані не лише на розширення словникового запасу студентів, але й на формування їхньої вимови, а також на створення емоційного фону доброзичливості, творчості. В кінці кожного завдання є питання типу: Чи сподобався сюжет? Дайте йому оцінку. Висловіте свою думку щодо ситуації. Створення особливої емоційної атмосфери – особлива риса усіх автентичних німецьких електронних посібників. Наш досвід показав, що цей посібник доцільніше використовувати наприкінці заняття при підведенні підсумків та узагальненні.

На I та II курсах можна використовувати навчальний курс «Schritte international» (2 DVD) [12]. Позитивна якість цього курсу – аудіовідеоматеріали з життя сучасного студентства (5-7 хвилин) підтримуються тестовими завданнями (рівні B₁, B₂). За допомогою цих матеріалів доцільно відпрацьовувати такі теми, як: «Знайомство», «Самопрезентація», «Улаштування на роботу», «Тимчасова робота», «Харчування», «Житло», «Прогулянка містом», «Одяг», «Зовнішність», «Свята». «Schritte international» містить тести із завданнями та питаннями фонетичного, орфографічного, морфологічного, лексико-граматичного, лексико-стилістичного, мовленнєвого характеру, які можна виконувати як за допомогою комп'ютера, так і у спеціальних зошитах, наприклад: 1. Створення мовленнєвої ситуації відповідно до сюжету. 2. Опис героїв (їхньої зовнішності, характе-

ру, поведінки). 3. Заповнювання пропусків до фотографій (житло, інтер'єр, одяг тощо). 4. Створення лексико-семантичних полів за асоціаціями. 5. Складання різних документів у письмовій формі (оголошень, заяв, характеристик, резюме). 6. Проблемні питання. 7. Розмова по телефону (в різних мовленнєвих стилях).

На закінчення необхідно зауважити, що електронні посібники і навчальні комплекси допомагають організувати всебічний (первісний, поетапний, підсумковий) контроль навчального процесу, який забезпечує зворотній зв'язок між викладачем і студентом, об'єктивність оцінювання досягнень того, хто навчається. Застосування комп'ютера й електронних навчальних комплексів цілеспрямовано реалізує широку діалогізацію навчального процесу та підвищує ступінь індивідуалізації навчання. Безумовно, комп'ютеризація не вирішує всі проблеми навчання, комп'ютер не може та й не повинен витиснути з навчального процесу вчителя, нові інформаційні технології навчання не можуть повністю замінити традиційні. Але у викладачів, які органічно поєднують традиційні та інноваційні технології, традиційні та новітні засоби, процес навчання відбувається на більш високому рівні, є більш ефективним.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Верлань А.Ф. Інформаційні технології в сучасній школі / А. Ф. Верлань, Л. О. Тверезовська, В. А. Федорчук. – Кам'янець-Подільський : Науково-видав. відділ Кам'янець-Подільського держ. пед. інституту, 1996. – 72 с. – (рос. мовою)
2. Верлань А. Ф. Дидактичні принципи в умовах традиційного і комп'ютерного навчання / А. Ф. Верлань, Н. Т. Тверезовська // Педагогіка і психологія. – 1998. – №3 (20). – С. 126–132.
3. Снегирёва Н. Немецкий язык [Электронный ресурс] : пособие для абитуриентов и студентов; тестовый комплекс / Н. Снегирёва. – К. : ТОВ «Русобіт-М Україна», 2005. – (Океан знаній) – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Систем. требования : Pentium II 300, 64MB RAM, Windows 98/2000/ XP/ME, звуковая карта, колонки, CD-ROM, мышь. – Название с контейнера.
4. Степко М. Ф. Проблеми вищої освіти в контексті Болонського процесу / М. Ф. Степко // Педагогіка і психологія. – 2008. – № 1 (58). – С. 75–81.
5. Тагиль П. Грамматика немецкого языка в упражнениях [Электронный ресурс] : пособие студентов; тестовый комплекс / П. Тагиль. – К. : ТОВ «Русобіт-М Україна», 2008. – (Океан знаній) – 2 електрон. опт. диска (CD-ROM). – Систем. требования : Pentium II 300, 128MB RAM, Windows 2000/XP, звуковая карта, колонки, наушники, динамики, CD-ROM, мышь. – Название с контейнера.

6. Aus moderner Technik und Naturwissenschaft : Ein Lese- und Übungsbuch für Deutsch als Fremdsprache. – München : Max Hueber Verlag, 2006. – 168 S.
7. Deutsch als Fremdsprache : [Электронный ресурс] / Karsten Keie, Kurzgeschichten. – (Hörbuch) – 1 CD (52 Minuten), 1 Taschenbuch. – Hueber Verlag, 2009. – Название с контейнера.
8. Deutsch als Fremdsprache : [Электронный ресурс] / Crock Krumbiegel, Krimi. – (Hörbuch) – 1 CD (65 Minuten), 1 Taschenbuch. – Hueber Verlag, 2009. – Название с контейнера.
9. Em neu : Hauptkurs : [Электронный ресурс]. – Hueber Verlag, 2008. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги : Microsoft Windows 98/NT 4.0/2000/XP, 128 MB Hauptspeicher, 250 MB freier Festplattenspeicher, Monitor (800 x 600), CD-ROM-Laufwerk (12-fache Geschwindigkeit), Pentium, 500 МГц. – Название с контейнера.
10. Passwort Deutsch. Підручник 2 : курс для вивчення німецької мови : [навч. посіб.] / Ulrike Albrecht, Christian Fandrych, Gaby Größhaber. – К. : Методика, 2007. – 176 с.
11. Planet : Unterhaltsame und informative Szenen zu den Themen : Schule, Hobby, Sport, Mein Tag, Einkaufen, Wohnen / Zu Hause : [Электронный ресурс]. – 30 мин. – Hueber Verlag, 2007. – 1 DVD. – Format : DV Pal; 16:9. – Название с контейнера.
12. Schritte international : [Электронный ресурс]. – 40 мин. – Hueber Verlag, 2008. – 2 DVD. – Format : DV Pal; 16:9. – Название с контейнера.
13. Tell me More : [Электронный ресурс] : интерактивный курс немецкого языка : начальный курс. 3 часть. – Одесса : «Одісей», 2005. – (Auralog, Новый диск) – 2 электрон. опт. диска (CD-ROM). – Систем. требования : Microsoft Windows 98/Me/2000/XP, Pentium 166 МГц, 32 МБ оперативной памяти, 80 МБ свободного места на жестком диске, 8-скоростное устройство для чтения компакт-дисков, звуковое устройство 16 бит, колонки, наушники, колонки, доступ к Интернету. – Название с контейнера.
14. Tell me More : Deutsch [Электронный ресурс] : интерактивный курс немецкого языка : полный курс. – М. : «Руссобит-М», 2001. – (Auralog) – 2 электрон. опт. диска (CD-ROM). – Систем. требования : Microsoft Windows 95/98, Pentium, 16 МГц, звуковое устройство 16 бит, видеокарта. – Название с контейнера.

Т.А. Ільїна

СЛОВ'ЯНСЬКІ МОТИВИ У ТВОРЧОСТІ РАЙНЕРА МАРІЇ РІЛЬКЕ

The influence of the poet's outlook of original religious-philosophical and ethical system of Slavic culture is considered in the article, his trips and meetings with Ukrainian and Russian masters of word.

Der Einfluss der Meinung des Dichters des ursprünglichen religiös-philosophischen und ethischen Systems der slawischen Kultur wegen seinen Reisen und den Sitzungen mit ukrainischen und russischen Mastern des Wortes wird im Artikel betrachtet.